

Περιοδικά Ανάλεκτα

Biblische Notizen (τεῦχος 161/2014)

Μία πολιτική άνάγνωση τοῦ προφητικοῦ βιβλίου τοῦ Ναούμ προτείνει στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ὁ Dávid Benka («Power of the Powerful and the Powerless Power: A Reading of Nahum»). Ἐφομὴ γι' αὐτὴν τὴν προσέγγισην δίνει τὸ πολιτικό δοκίμιο τοῦ Václav Havel σχετικὰ μὲ τὴν σχέσην ἐξουσίας καὶ φτωχῶν. Σύμφωνα μὲ τὸν Havel οἱ φτωχοὶ –ώς ἄτομα καὶ μικρὲς ὅμαδες– ἔχουν τὴν δυνατότητα εἴτε νὰ ἀποδεχθοῦν τὸ φέμα ποὺ τοὺς ἐπιβάλλει ή ἐξουσία μέσα ἀπὸ μία ἰδεολογία, ή ὅποια ἀποπειρᾶται νὰ γεφυρώσει τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν σκοπῶν τοῦ συστήματος καὶ τῶν σκοπῶν τῆς ζωῆς εἴτε νὰ ἀντισταθεῖ σὲ αὐτὸ λέγοντας τὴν ἀλήθεια. Στὴ δεύτερη περίπτωση ὅσοι ἀντιστέκονται ἀπειλοῦν οὐσιαστικά τὴν ὑπαρξὴν τοῦ συστήματος. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ στὴν περίπτωση τοῦ κρύγματος τοῦ προφήτη Ναούμ, ὁ ὅποιος ἀποκαλύπτει τὴν ἀδυναμία τῆς ἀσυριακῆς κυριαρχίας.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Karin Schöpflin ἐξετάζει τὸ πολιτικὸ μήνυμα ποὺ κρύβεται σὲ συγκεκριμένες περικοπὲς τοῦ Ἐκκλησιαστῆ, ὅπως στὰ 8,2-9· 9,13-18· 10,6-7· 16-20 («Political Power and Ideology in Qohelet»). Οὐσιαστικὰ σὲ αὐτὰ τὰ κείμενα ὑπάρχει μία ἔμμεση κριτικὴ τῶν ἥγετῶν τῶν Ἑλληνιστικῶν βασιλείων, οἵ ὅποιοι οὐσιαστικὰ προσπαθοῦν νὰ παρέμβουν στὴν τάξη τοῦ κόσμου. Στὸν ἀντίποδά τους παρουσιάζεται ὁ σοφὸς βασιλιᾶς τοῦ Ἰσραὴλ, Σολομών. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Michal Wojciechowski σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἀντιμετωπίζουν τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν τὰ λεγόμενα «δευτεροκανονικά» κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης («To Fight or not to Fight? Various Answers to the Foreign Political Power in the Deuterocanonical Literature»). Σύμφωνα μὲ τὸν συγγραφέα τὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπασχολεῖ τοὺς Ἰουδαίους κυρίως ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Αἰχμαλωσίας καὶ ἐξῆς. Δύο εἶναι οἱ λύσεις ποὺ προτείνονται: α) ἡ ἀποφυγὴ τῆς ὅποιας ἔμπλοκῆς στὴν πολιτικὴ ζωή (Σοφία Σολομῶντος ἢ Σειράχ) ἢ ἀντίστροφα ἡ καριέρα σὲ κάποια πολιτικὴν αὐλὴν μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι κανεὶς θὰ μείνει πιστὸς στὸν Θεό (Ἐσθὴρ, Τωβίτ καὶ Δαν 1-6), καὶ β) ἡ ἀντίσταση πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξουσία ἀκόμη καὶ μὲ στρατιωτικὰ μέσα (Α' Μακκ., Ἰουδεὶθ) καὶ ἡ δαιμονοποίηση τῶν ξένων δυνάμεων (Δαν 7-12).

Στὴ συνέχεια, ὁ József Zsengéller ἐξετάζει τὴν θεολογικὴν βαρύτητα ποὺ ἔχει ὁ δρός Ἰουδαῖος κατὰ τὴν Ἑλληνιστικὴν ἐποχή («Being Jewish as the Controversial Ideology of the Hasmonean Political Power»). Ἀξιοποιώντας τὶς μαρτυρίες ἀπὸ τὰ Α' καὶ Β' Μακκαθώς καὶ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Ἰωσήπου ὁ συγγραφέας διοστηρίζει ὅτι ὁ δρός χρησιμοποιήθηκε ὡς ἴδεολογικὸ ἐργαλεῖο στὸ πολιτικὸ καὶ στρατιωτικὸ πρόγραμμα τῶν Ἀσμοναίων καὶ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου. Ὁ Friedrich

Reiterer, στὴ συνέχεια («Die Macht und die Mächtigen im Buch der Weisheit»), ἐπισημαίνει τὸ πολιτικὸ ὑπόβαθρο τοῦ Σοφ 2,11α καὶ τὸ συνδέει μὲ τὶς φιλοσοφικὲς συζητήσεις τῆς ἐλληνιστικῆς περιόδου σχετικὰ μὲ τὴ σχέση ἔξουσίας καὶ νόμου. Σύμφωνα μὲ αὐτὲς ὅσοι κατέχουν τὴν ἔξουσία ἔχουν ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ νομοθετοῦν καὶ νὰ ὁρίζουν τὸ δίκαιο. Κάθε ἀμφισβήτηση, ἐπομένως, αὐτοῦ τοῦ δικαίου σήμαινε καὶ τὴν ἀμφισβήτηση τῆς ἔξουσίας. Τὸ θέμα τῆς ἐπόμενης μελέτης εἶναι ἡ σημασία καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῶν λεγόμενων «πολιτευμάτων» τῆς Ἰουδαϊκῆς διασπορᾶς τῆς Ἀλεξάνδρειας κατὰ τὴν ἐλληνιστικὴν καὶ ὁμαϊκὴν ἐποχή («The Politeuma: Guardian of Civil Rights or Heavenly Commonwealth in Ptolemaic and Roman Egypt»). Ή συγγραφέας, Moyna McGlynn, συζητᾷ ἐκ νέου τὶς πηγὲς καὶ ἔξετάζει ποιὰ ἦταν τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἀλεξάνδρειας καὶ τῆς Αἰγύπτου, γενικότερα, κατὰ τὰ χρόνια τῶν Πτολεμαίων καὶ τῶν Ρωμαίων.

Ἡ ἐπόμενη μελέτη εἶναι τοῦ Marko Marttila καὶ ἔχει ὡς θέμα της τὸν τρόπον που ἀντιμετωπίζει τὴν πολιτικὴν ἔξουσία τὸ βιβλίο τοῦ Βαρούχ («Political Power and Ideology in the Book of Baruch»). Τὸ μοντέλο ποὺ προτείνει ὁ συγγραφέας τοῦ Βαρούχ εἶναι ἐκεῖνο τῆς θεοκρατίας, ὃπου οἱ βασιλεῖς τῆς γενιᾶς τοῦ Δαυὶδ ἀντικαθίστανται ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ ὡς τὸν ἀληθινὸν βασιλιά τοῦ Ισραήλ. Στὴν ἐπόμενην ἡ Moyna McGlynn ἀποπειρᾶται νὰ ἔξηγήσει σὲ ποιοὺς λόγους ὅφείλεται ὁ συνεχιζόμενος μέχρι καὶ σήμερα σεβασμὸς πρὸς τὸν Ναὸ τῆς Ἱερουσαλήμ («Authority and Sacred Space: Concepts of the Jerusalem Temple in Aristeas, Wisdom, and Josephus»). Ή συγγραφέας ἀνατρέχει σὲ τρεῖς ἀρχαῖες πηγές: τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀριστέα (μ. 2^ο αἰ. π.Χ.), τὴν Σοφία Σολομῶντος (μετὰ τὸ 32 π.Χ.) καὶ τὸν Ἰώσηπο (1^{ος} αἰ. μ.Χ.). Καὶ οἱ τρεῖς ἀποτελοῦν ταυτόχρονα μία ἀπολογητικὴ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἀντικατοπρίζουν μία βαθύτερη ἰδεολογικὴ πάλη: πῶς θέλουν οἱ ἄλλοι νὰ ἀντιλαμβάνονται τὴν Ἰουδαϊκὴν τους ταυτότητα καὶ πῶς ὁ Ναὸς καὶ οἱ παραδόσεις τους δίνουν πληροφορίες γιὰ τὸν τρόπο ποὺ κατανοοῦν οἱ Ἰουδαῖοι τὴ σχέση Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Ἡ τελευταία μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ἔχει ὡς θέμα τὸν λόγο τοῦ Ἰωσήπου στὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ, ὃπως αὐτὸς διασώζεται στὸ ἔργο του Ἰουδαϊκὸς Πόλεμος («The Speech of Josephus at the Walls of Jerusalem»). Αὐτὸς ὁ λόγος θυμίζει κατὰ πολὺ ἐκείνους τῶν προφητῶν, καθὼς καλεῖ σὲ μετάνοια καὶ μεταστροφὴ ὡς τὴν τελευταία εὐκαιρία γιὰ σωτηρία τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Ἱερουσαλήμ. Δύο εἶναι οἱ βασικὲς γραμμὲς ἐπιχειρηματολογίας σὲ αὐτὸν τὸν λόγο: α) ἡ ἀνάπτυξη λογικῶν ἐπιχειρημάτων (ὅπως κάνουν οἱ πολιτικοὶ) καὶ β) ἡ ἔκκληση στὰ συναισθήματα καὶ τὴν πίστη τῶν ἀκροατῶν του (ὅπως ἔκαναν οἱ προφῆτες).

Biblische Notizen (τεῦχος 162/2014)

Ο Mathias Winkler στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους συζητᾷ τὸ θεολογικὸ ὑπόβαθρο τοῦ θεσμοῦ τῶν Λευιτῶν («Der Levit als totaler Stellvertreter: Theologische Vorstellungen zum Levitentum im Ausgang von Num 3-4»). Βασι-

ζόμενος στὰ Ἀρ 3-4 καὶ 8 ἡ αἰτία ὅπαρξης τῶν Λευιτῶν συνδέεται μὲ τὸν θάνατο τῶν πρωτότοκων παιδιῶν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴ τῶν Ἰσραηλίτων ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσην νὰ τὰ θυσιάζουν στὸν Θεό. Οἱ Λευῖτες, ἐπομένως, εἶναι οἱ ζωντανὲς θυσίες τοῦ λαοῦ. Στὴ συνέχεια, ὁ Volker Wagner («Innerbiblische Schriftauslegung im Deuteronomium?») ἔξετάζει τὴν ἰστορία τοῦ φιλολογικοῦ εἴδους «νομικὴ πρόταση» καὶ διατυπώνει ἀμφιβολίες κατὰ πόσο τὸ Δευτ 19,1-13, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὸ ἄσυλο, εἶναι οὐσιαστικὰ ἐπαναδιατύπωση τοῦ Ἔξ 21,12-14. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Adam E. Miglio σχετικὰ μὲ τὴν διπλωματικὴν ἀλληλογραφίαν μεταξὺ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἄλλων λαῶν, ὅπως αὐτὴν παρατίθεται στὰ βιβλία τῶν Βασιλειῶν («The Literary Connotations of Letter-Writing in Syro-Mesopotamia and in Samuel and Kings»). Ἀπὸ τὴν ἔξεταση αὐτῶν τῶν κειμένων προκύπτει ὅτι μέσα στὴν νέα συνάφεια διατηροῦνται οἱ ἀρχικὲς πολιτισμικὲς ὑποδηλώσεις μὲ σκοπὸν νὰ ἀσκηθεῖ κριτικὴ στὸν βασιλεῖται τοῦ Ἰσραὴλ γιὰ τὰ ἡθικὰ ἀτοπήματα καὶ τὶς θρησκευτικὲς παρεκκλίσεις τούς.

Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Annett Giercke-Ungermann ἔξετάζει τὴν σημασία τῆς λέξης **שֵׁם** στὸ Α' Σαμ 15, προκειμένου νὰ ἀναδείξει τὴν διπλὴν σημασίαν ποὺ ἔχει ἡ λέξη ἐκεῖ καὶ τὸ πῶς πραγματοποιεῖται μέσα στὴν ἀφήγηση ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴν μία σημασία στὴν ἄλλη («Saul und der **שֵׁם** Beobachtungen zu den **שֵׁם** - Konzepten in 1Sam 15»). Ὁ Christopher Theis, στὴ συνέχεια, ἔξηγει πῶς τὸ ὄνομα τοῦ Αἴγυπτου μονάρχη *T3h3rqr3* μεταγράφεται μὲ ἔναν τέτοιο τρόπῳ στὰ ἑβραϊκὰ στὸ Β' Βασ 19,9 καὶ Ἡσ 37,9 ὥστε νὰ σημαίνει «θὰ φύγετε ἀπὸ τὴν χώραν» καὶ ἔτσι νὰ συνδέθει μὲ δύο ἰστορικὰ γεγονότα κατὰ τὴν βασιλεία τοῦ συγκεκριμένου βασιλιᾶ («Noch ein Namensspiel in der Bibel? Zum Namen **הַחֲנִינָה** in 2Kön 19,9 und Jes 37,9»).

Μία διαφορετικὴ μετάφραση τοῦ *Zach* 4,7a (τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου) προτείνεται στὴ μελέτη τοῦ Max Rogland, ποὺ ἀκολουθεῖ («The “Mountain” of Zechariah 4,7: Translation and Interpretation»). Σύμφωνα μὲ αὐτὸν τὸ Ἡμιστίχιο πρόπει νὰ ἀποδοθεῖ ὡς ἐρώτηση καὶ ὁ Ζερουβάβελ συνδέεται μὲ τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν δικαιοσύνην, ποιότητες οἵ ὅποιες εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς βασιλείας τοῦ Γιαχβέ καὶ τοῦ Δαυίδ. Ἡ ἐπόμενη σύντομη μελέτη εἶναι τοῦ Benjamin Kilchör καὶ ἀποτελεῖ μία ἀπάντηση σὲ παλαιότερο κείμενο τοῦ Stefan Bojowald, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ ἴδιο περιοδικὸ καὶ ἀφοροῦσε τὴν σημασία τῶν λέξεων τῆς *qīṣas bšl* («Das Bedeutungsspektrum von *bšl* – Anfragen an einen Beitrag von Stefan Bojowald in BN 153»).

Ὁ Stefan Bojowald στὴ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ παρουσιάζει παραδείγματα λέξεων δανείων σημιτικῆς προέλευσης στὴν αἰγυπτιακὴ γλῶσσα («Neue Betrachtungen zu zwei alten semitischen Fremdwörtern im Ägyptischen»). Τὸ παλαιοδιαθηκικὸ ὑπόβαθρο τῆς ἀναφορᾶς σὲ δύο ἀγγέλους στὸ Ἰω 20,2 εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Izaak de Hulster στὴ συνέχεια («The two Angels in John 20,12: The Old Testament Background»). Ὁ συγγραφέας τοὺς συσχετίζει μὲ τὰ δύο Χερουβεῖμ τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης καὶ ἐκτιμᾶ ὅτι μιὰ τέτοια ἐρμηνεία προσδίδει ἴδι-

αίτεον θεολογική σημασία στὸν στίχο. Ἡ τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους εἶναι τὸ τρίτο μέρος τῆς μελέτης τοῦ Bonaventure Ramboasalamanana σχετικά μὲ τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν («Un plan de l'épître aux Éphésiens: Troisième partie sur le rôle exemplaire de Paul dans Ep. et en rapport avec d'autres écrits bibliques»). Σύμφωνα μὲ τὸν συγγραφέα τὸ περιεχόμενο τοῦ θείου μυστηρίου, γιὰ τὸ δόποιο γίνεται λόγος στὴν ἐπιστολήν, εἶναι δὲ θεία ἀγάπη.

Early Christianity (τόμος 5, τεῦχος 3/2014)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἀρχαία ἰατρικὴ καὶ στὶς θεραπεῖες ποὺ ἀναφέρονται στὰ κείμενα τοῦ ἀρχέγονου Χριστιανισμοῦ. Τὸ τεῦχος τὸ προλογίζει ὁ ἐκδότης του Jens Schröter, ὁ ὅποιος δίνει τὶς γενικὲς γραμμὲς στὶς διοῖτες κινεῖται δὲ θεματολογία τοῦ τεύχους. Ἡ πρώτη μελέτη εἶναι μία ἐκτενὴς παρουσίαση ἀπὸ τὸν κανονιδιαθηκολόγο Reinhard von Bendemann τῶν ἀφηγήσεων θαυμάτων θεραπείας στὴν Καινὴ Διαθήκη («Die Heilungen Jesu und die antike Medizin»). Ο συγγραφέας παρουσιάζει τὰ ἴδιαίτερα χαρακτηριστικὰ αὐτῶν τῶν θαυμάτων καὶ προτείνει τὴν κατανόησιν τους μέσα στὴ συνάφεια τῆς ἀρχαίας ἰατρικῆς καὶ σὲ σχέση πρὸς τὶς ἀρχαῖες ἀντιλήψεις περὶ ἀσθένειας καὶ θεραπείας. Ἀκολουθεῖ δὲ μελέτη τῆς Annette Weissenrieder, δὲ ὅποια συζητᾶ τὸ δύσκολο χωρίο τῆς Α' Τιμ 2,15 «σωθήσεται διὰ τῆς τεκνογονίας» («What does salvation mean in 1 Timothy 2:15? Insights from Ancient Medical and Philosophical Texts»). Ἡ συγγραφέας ὑποστηρίζει δὲ οἱ ἔρμηνευτικὲς δυσκολίες μποροῦν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν, ἐὰν δὲ ἔρμηνευτής ἀνατρέξει σὲ σχετικὰ ἀρχαῖα ἰατρικὰ καὶ φιλοσοφικὰ κείμενα.

Στὴ συνέχεια, ὁ Philip van der Eijk ἔχεταί τοις πῶς ἀντιμετώπιζαν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, Ἔλληνες καὶ Ρωμαῖοι, ἰατρικῶν πραγματειῶν τὶς χριστιανικὲς ἀφηγήσεις γιὰ θαυματουργικὲς θεραπεῖες («Galen and early Christians on the role of the divine in the causation and treatment of health and disease»). Εἰδικότερα στρέφεται στὸ παράδειγμα τοῦ Γαληνοῦ, ὁ ὅποιος μολονότι δέχεται σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν ἰουδαιοχριστιανικὴν ἀντίληψην περὶ Θεοῦ, εἶναι ἀρκετὰ ἐπιφυλακτικὸς ἀπέναντι στὶς χριστιανικὲς ἀφηγήσεις γιὰ θαύματα θεραπειῶν. Αὖτὶ δὲ στάση του προκαλεῖ ἐντύπωσην, διότι ὁ Γαληνὸς δὲν ἔκφράζει τὴν ἴδια ἀμφιβολία γιὰ τὰ θαύματα τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ἐπίσης κατανοεῖ τὶς ἀσθένειες μέσα σὲ μία τελολογικὴ παγκόσμια τάξη, χωρὶς νὰ ἀμφισβητεῖ τὴν ἐκδήλωση τῆς πρόνοιας τοῦ Θεοῦ. Στὴν τελευταία μελέτη τοῦ τεύχους δὲ Vivian Nutton παρουσιάζει νέα ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα ἀπὸ τὴν Ροδιάπολη καὶ τοὺς Ἀλλιανούς, τὰ ὅποια βεβαιώνουν τὴν ὑπαρξην νοσοκομείων καὶ ἰατρείων ἥδη ἀπὸ τὸ 2^ο αἰ. μ.Χ., πολὺ νωρίτερα ἀπὸ τὸν 4^ο αἰ., ὅπως συνήθως εἰκάζεται («Rhodiapolis and Allianoi: two missing links in the history of the hospital?»). Ἡ συγγραφέας ἀφιερώνει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς μελέτης της στὴν παρουσίαση ἐνὸς κτιρίου στοὺς Ἀλλιανούς, τὸ ὅποιο φαίνεται πῶς ἦταν ἰατρεῖο καὶ συνδεόταν ἀμεσα μὲ τὴ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Zeitschrift für antikes Christentum (τόμος 18, τεῦχος 2/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Maarten Taveirne ἔξετάζει πῶς τὸ μαρτύριο τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν κατανοήθηκε ὡς μίμηση Χριστοῦ κυρίως μέσα στὰ λατινικὰ *Acta martyrum* καὶ *passiones* ἀπὸ τὸν 4^ο ἕως τὸν 6^ο αἰ. («Das Martyrium als imitatio Christi: Die literarische Gestaltung der spätantiken Märtyrerakten und - passionen nach der Passion Christi»). Ὁ συγγραφέας συγκρίνει τὴν τεχνικὴν διακειμενικῆς ἀναφορᾶς σὲ αὐτὰ τὰ μαρτύρια στὸ Πάθος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν συγκρίνει μὲ δύο ἀρχαῖα μαρτύρια, ἐκεῖνο τοῦ Στεφάνου (Πραξ 6,8-7,60) καὶ τοῦ Πολυκάρπου. Καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ σύνδεση τοῦ μαρτυρίου μὲ τὸ Πάθος τοῦ Ἰησοῦ ἔχει τὶς φύσεις τῆς στὸν ἀρχέγονο Χριστιανισμό, ἐνῶ κατὰ τὴν ὑστερητὴν ἀρχαίότητα οἱ συγγραφεῖς τῶν μαρτυρίων φροντίζουν νὰ μὴν ὑπεροτονίζεται αὐτὴ ἡ σύγκριση.

Ο Petr Kitzler, στὶς συνέχεια συζητᾶ δύο κείμενα τοῦ Τερτυλλιανοῦ (*De carne Christi* 4,1 καὶ 19,3-4), τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὴ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὰ ἔξετάζει σὲ σχέση μέσα στὶς συνάφεια τῆς ἀρχαίας ἴατρικῆς καὶ μάλιστα τῆς ἀρχαίας ἐμβρυολογίας, ὅπως αὐτὴ ἀποτυπώνεται στὸ ἔργο τῶν Ἀριστοτέλη καὶ Γαληνοῦ («Tertullian and Ancient Embryology in *De carne Christi* 4,1 and 19,3-4»). Στὴν ἐπόμενη μελέτη ὁ Josep Vilella ἔξετάζει τὴν αὐθεντικότητα τῶν κειμένων τῆς λεγόμενης συνόδου τῆς Elvira καὶ καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι πρόκειται γιὰ συμπύλημα παλαιότερων κειμένων ποὺ χρονολογεῖται στὸν 6^ο αἰ. («The Pseudo-Iliberritan Canon Texts»). Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὴν μεθολογία του, στὶς συνέχεια, στὸ δεύτερο μέρος, ἀπαριθμεῖ τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκείνων τῶν τμημάτων τῶν κανόνων που θεωροῦνται μεταγενέστερα συμπιλήματα καὶ, τέλος, συζητᾶ κεντρικὰ θέματα, τὰ ὁποῖα πραγματεύονται τὰ συγκεκριμένα κανονικὰ κείμενα, ἐντοπίζοντας χρονικὲς ἐνδείξεις ποὺ θὰ ὀδηγήσουν στὴν ἀσφαλὴ χρονολόγηση τῆς συλλογῆς. Η ἐπόμενη μελέτη εἶναι ἡ πρώτη ἔκδοση πέντε ἄγνωστων ἀποσπασμάτων τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ψευδο-Ἀθανασίου, τοῦ Φιλόξενου, τοῦ Σευήρου Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Ἀμμωνίου, τὰ ὁποῖα διασώζονται στὸν κώδικα 28 τῆς Μονῆς Παντοκράτορος («Neue griechische Fragmente des Cyrill von Alexandrien, [Pseudo-]Athanasius, Philoxenos, Severus von Antiochien und Ammonios: patristische Auslegungen zum 1. Korintherbrief [ediert aus dem Codex Pantokratoros 28]»). Ὁ συγγραφέας, Konrad F. Zawadzki, ἔστιαζει κυρίως στὴν κατένα στὸν Α' Κορινθίους, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονται τὰ συγκεκριμένα ἀποσπάσματα καὶ στὶς συνέχεια συζητᾶ ἵπτήματα κριτικῆς τοῦ κειμένου, χρονολόγησης, συγγραφέα τοῦ χειρογράφου καθὼς καὶ τὸ θεολογικὸ περιεχόμενο τῶν ἀποσπασμάτων.

Ακολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Geoffrey D. Dunn σχετικὰ μὲ τὴν φιλανθρωπία στὸ ἀσκητικὸ ἔργο τοῦ Ἱερώνυμου («Why care for the poor? The role of almsgiving in Jerome's asceticism»). Γιὰ τὸν Ἱερώνυμο ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ φιλανθρωπία ἔχει σωτηριολογικὸ περιεχόμενο. Ωστόσο, στὰ κείμενά του συχνὰ ἡ ἐλεημοσύνη ἀντιμετωπίζεται ἐνπὸ τὸ πρᾶσμα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ἰσότητας καὶ ὡς

ἀπάντηση στὶς ἀνάγκες τῶν κοινωνικὰ ἀδύναμων. Στὴν τελευταίᾳ μελέτη τοῦ τεύχους οἱ Maarten Wisse καὶ Anthony Dupont ἔξετάζουν τὸν ὄμιλον 122 τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου («Nostis qui in schola Christi eruditii estis, Iacob ipsum esse Israel: Sermo 122, In Iohannis euangeliū tractatus 7 and the Donatist and Pelagian Controversies»). Οἱ συγγραφεῖς ἔξετάζουν τὸ συγκεκριμένο κείμενο στὴ συνάφεια τῆς ἀντιπαράθεσης τοῦ Αὐγουστίνου μὲ τὸν Πελαγιανὸν καὶ τὸν Δονατιστές. Ὑποστηρίζουν ὅτι κεντρικὸ θέμα τῆς ὄμιλας εἶναι ἡ ἐρμηνεία μέσα στὸ πλαίσιο αὐτῆς τῆς συζήτησης τοῦ Ἰω 1,47-51.

Zeitschrift für Theologie und Kirche (τόμος 111, τεῦχος 4/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Erik Aurelius συζητᾷ τὸν ἐπίδρασην ποὺ εἶχε ἡ μελέτη τοῦ Lothar Perlitt, *Bundestheologie im Alten Testament* (1969) στὶς παλαιοιδιαθηκαὶς σπουδὲς ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ 1960 καὶ ἔξῆς («Bundestheologie im Alten Testament. Ein Buch von Lothar Perlitt und seine Folgen»). Ο συγγραφέας θεωρεῖ πώς αὐτὴ ἡ ἐπίδραση ἐντοπίζεται σὲ τέσσερα σημεῖα: α) στὴν ἔμφασην ποὺ δίνεται πλέον στὴν ἴστορία τῆς σύνταξης στὴ σύγχρονη ἔρευνα τῆς Πενταεύχου, β) στὴν ἀποδοχὴν τοῦ Ἰησ 24 ὡς δευτερονομιστικὸ κείμενο, γ) στὴν ἀναγνώριση τῆς ἰδέας τῆς διαθήκης μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰησαήλ, ὡς ἡ βάση τῆς δευτερονομιστικῆς παράδοσης καὶ δ) στὴν ἐπιστροφὴν στὶς θέσεις τοῦ Wellhausen ὅσον ἀφορᾶ στὴ γενικὴ ἀξιολόγηση τῆς θροσκευτικῆς ἴστορίας τοῦ Ἰησαήλ - Ἰούδα.

Στὴ συνέχεια ὁ Thomas Söding προτείνει μία μέθοδο προσέγγισης τῆς θεολογίας τῶν παύλειων ἐπιστολῶν πρὸς Γαλάτας καὶ πρὸς Ῥωμαίους («Theologie im Dialog. Der Galater- und Römerbrief als Paradigma»). Ο συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι μία συγκροτικὴ ἔξηγηση, ἡ ὅποια θὰ ἐντοπίζει τὶς ὄμοιότητες καὶ διαφορὲς τῆς θεολογικῆς σκέψης τοῦ ἀποστόλου στὶς δύο ἐπιστολὲς θὰ ἀναδείξει τὴ δυναμικὴ τῆς θεολογίας του. Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Edgar Thaidigsmann σχετικὰ μὲ τὴν ἐπίδραση τῶν ἰδεῶν τοῦ Διαφωτισμοῦ στὴ θεολογία τοῦ Μελάγχθονα καὶ τοῦ Kant («“Sapere audet!”. Aufklärung und Theologie bei Melanchthon und Kant»). Ἐχοντας ὡς ἀφετηρία τὴν φράση τοῦ Μελάγχθονα “sapere audet” ὁ συγγραφέας ἔξηγει πῶς συγκεκριμένες ἰδέες τοῦ Διαφωτισμοῦ μεταμορφώνονται μέσα στὸ πλαίσιο τῶν ἰδεῶν τῆς Μεταρρύθμισης.

Ο ρόλος τῆς ἀκαδημαϊκῆς θεολογίας στὴ σύγχρονη πλουραλιστικὴ κοινωνίᾳ ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Michael Moxter, στὴ συνέχεια («Vernunft und Religion im Zeitalter knapper Ressourcen. Zur Aktualität theologischer Wissenschaft»). Πρόκειται γιὰ μία εἰσήγηση τοῦ συγγραφέα ποὺ ἔγινε κατὰ τὸν ἔορτασμὸ τῶν 100 χρόνων τοῦ Τμήματος Προτεσταντικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Westfälische Wilhelms τοῦ Münster. Ή ἀκαδημαϊκή θεολογία γεφυρώνει τὸ χάσμα μεταξὺ θροσκείας καὶ τῆς λογικότητας, ὑποστηρίζει τὴν ἀμοιβαία ἀναγνώριση καὶ συνεργασία καὶ καθὼς κατανοεῖ τὸν κοινωνικὸ της ρόλο μπορεῖ ἐπίσης νὰ στηρίξει τὸ ἔργο τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων. Στὴν τελευταίᾳ μελέτη ὁ Ralph Kunz προσεγγίζει τὴν ἀσθένεια τῆς ἄνοιας ὑπὸ τὸ πρᾶσμα μίας θρο-

σκειο-οντολογικῆς κατανόησης («Demenz als Metapher oder vom Glück und Elend des Vergessens. Eine religionsgerontologische Deutung»). Ό συγχραφέας ἐπισημαίνει τὸ χρέος τῆς πρακτικῆς θεολογίας νὰ ἀντιμετωπίσει αὐτὴν τὴν ἀσθένεια ποιμαντικά, κατανοώντας την ἐπίσης ὡς μία ἀλληγορία καὶ ὡς μνημεῖο τῆς ἀνθρώπινης φύσης καὶ τῆς διασπασμένης ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς.

Berliner Theologische Zeitschrift (τόμος 31, τεῦχος 2/2014)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἀντιμετώπιση καὶ στὶς ἀντιδράσεις τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας στὶς ἀποφάσεις τῆς Β' Βατικάνειας Συνόδου. Στὴν πρώτη μελέτη ὁ Theodor Dieter συζητᾶ τὴν ομασία τῆς παρουσίας παρατηρητῶν ἀπὸ τὸν προτεσταντικὸν χῶρο στὶς ἔργασίες τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ («Erneuerung der Römisch-katholischen Kirche und Ökumenismus. Die evangelischen Beobachter auf dem Zweiten Vatikanischen Konzil»). Μέσα ἀπὸ συγκεκριμένα παραδείγματα παρουσιάζει τὶς δυσκολίες ποὺ αὐτοὶ ἀντιμετώπισαν στὴν κατανόηση καὶ ἀξιολόγησην τοῦ γεγονότος καθὼς καὶ τὶς διαφορετικὲς στάσεις ποὺ ὁ καθένας υἱοθέτησε. Ο Klaus Fitschen, στὴ συνέχεια («Das II. Vatikanische Konzil in der deutschsprachigen evangelischen Kirchengeschichtsschreibung»), ἔξετάζει τὸν τρόπο ποὺ παρουσιάσθηκε ἡ Β' Βατικάνειος Σύνοδος σὲ μελέτες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἰστορίας στὸν προτεσταντικό χῶρο. Εἰδικότερα, μὲ αὐτὴν ἀσχολήθηκαν οἵ Ἰστορικοί στὸ πλαίσιο τῆς συζήτησης τῶν οἰκουμενικῶν σχέσεων καὶ τῶν δύμολογιακῶν διατυπώσεων. Σὲ γενικὲς γραμμές, ὥστόσι, ἡ στάση τοὺς ἦταν ἔξαιρετικὰ ἐπιφυλακτική, ὅσον ἀφορᾶ στὰ ἀποτελέσματα τῆς Συνόδου, ἵσως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασην ἀνάλογων ἀντιδράσεων στὸν Ψωμαιοκαθολικὸν χῶρο.

Στὴν τρίτη μελέτη τοῦ τόμου ἡ Friederike Nüssel συζητᾶ τὴν ἀντιδράσην τῆς γερμανόφωνης προτεσταντικῆς θεολογίας στὴν περὶ τῆς θείας ἀποκάλυψης δογματικὴ διδασκαλία τῆς Β' Βατικάνειας Συνόδου («Dei Verbum. Die Offenbarungslehre des II. Vatikanischen Konzils in der evangelisch-theologischen Rezeption»). Σύμφωνα μὲ τὴν συγχραφέα ἡ συζήτηση ἐπικεντρώθηκε κυρίως στὸν ἰδέα τῆς ἀποκάλυψης καὶ στὴ σχέση μεταξὺ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς παράδοσης. Ο τρόπος ποὺ ἡ γερμανικὴ θεολογία ἀντιμετώπισε τελικὰ τὸ ὅλο θέμα ἀντικατοπτρίζει τὶς συζητήσεις στοὺς κόλπους τῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας σχετικὰ μὲ τὴν μέθοδο καὶ τὸν σκοπό τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου ἀλλὰ καὶ τὶς διαφορετικὲς ἔρμηνες στὴν ἔννοια τῆς ἀποκάλυψης.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Eilert Herms σχετικὰ μὲ τὴν ἀπόφασην τῆς Συνόδου γιὰ τὸν Οἰκουμενισμό («Das Ökumenimusdekret. Sein Ort in der Lehre des Zweiten Vatikanums und seine heutige Bedeutung»). Ό συγχραφέας ἀναλύει τὶς βασικὲς ἀρχὲς καὶ θεολογικὲς προϋποθέσεις αὐτῆς τῆς ἀπόφασης καθὼς ἐπίσης καὶ τὶς συνέπειές της γιὰ τὸν Ψωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν στὴ συνέχεια. Η ἐνόπτητα τῆς Ἐκκλησίας σὲ οἰκουμενικὸν ἐπίπεδο εἶναι τὸ θέμα τῆς ἐπόμενης μελέτης («Das universale Amt als Zeichen und Werkzeug der Einheit»). Σὲ αὐτὴν ὁ Reinhard Frieling ἀναζητᾷ πῶς μία τέτοια ἐνόπτητα μπορεῖ νὰ διασφαλιστεῖ ὡς

κοινωνία μὲν ἀλλὰ ὅχι ὑπὸ τὸν Πάπα. Ὁ Reinhold Bernhardt, στὴ συνέχεια («Dialog und Theologie der Religionen. Zur evangelischen Rezeption der Religionstheologie von Nostra aetate»), διερευνᾷ τὶς ἀντιδράσεις τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας στὴ διακήρυξη Nostra aetate. Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης ἔξετάζει τὸν τρόπο ποὺ ἡ συγκεκριμένη διακήρυξη ἀντιμετωπίζει τὶς σχέσεις Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, στὸ δεύτερο συζητᾶ τὴ σχέσην πρὸς τὶς ἄλλες θρησκείες καί, τέλος, στὸ τρίτο μέρος σκιαγραφεῖ τὶς σχέσεις μεταξύ «θεολογίας τοῦ Ἰησοῦ» καὶ «θεολογίας τῶν θρησκειῶν».

Στὴ μελέτη του ὁ Cilliers Breytenbach ἔξετάζει τὴν ἐπίδρασην ποὺ ἀσκοῦσε ἡ ὁριακοθολικὴ καινοδιαθηκικὴ ἔρευνα στὴ γερμανικὴ εὐαγγελικὴ ἔξηγητικὴ μετὰ τὴν B' Βατικάνειο («Das II. Vatikanische Konzil und “evangelische” Exegese des Neuen Testaments»). Ὁ συγγραφέας ὑπογραμμίζει τὴ σημασία Ῥωμαιοκαθολικῶν καινοδιαθηκολόγων, ὅπως R.E. Brown, J.A. Fitzmyer, F. Müßner, F. Neirynck, R. Schnackenburg, H. Schürmann, A. Vögtle καὶ P. Hoffmann καθὼς καὶ ἀκαδημαϊκῶν συναντήσεων, ὅπως τοῦ Colloquium Biblicum στὸ Leuven καὶ τοῦ Colloquium Paulinum στὴν Ῥώμη. Ἡ ἐπίδραση τῆς Συνόδου στὴν ἔξελιξη τῆς προτεσταντικῆς δογματικῆς εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Bernd Oberdorfer, ποὺ ἀκολουθεῖ («Ein anderes Gegenüber? Protestantische Dogmatik nach dem II. Vatikanum»). Στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης ὁ συγγραφέας συζητᾶ τὸ γενικότερο ἐρώτημα πῶς οἱ ἔξελίξεις σὲ ἄλλες ὁμολογίες μποροῦν νὰ ἐπηρεάζουν τὴν ἀνάπτυξην τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας. Στὴ συνέχεια, συγκρίνει τὸν σχολιασμὸν τῆς συνόδου ἀπὸ τὸν K. Barth μὲ ἐκείνους τῶν Pannenberg καὶ Lange καὶ, τέλος, παρουσιάζει τὸ νέο εἶδος τῆς «Οἰκουμενικῆς Δογματικῆς».

Ὁ Josef Wohlmuth στὴν ἐπόμενη μελέτη («Erwartungen an eine künftige evangelische Rezeption des Zweiten Vatikanums aus katholischer Sicht») ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη γιὰ μεγαλύτερην ἀποδοχὴν τῆς Συνόδου καὶ ἐκτιμᾶ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῶν Συμβόλων τῆς Νίκαιας καὶ τῆς Κωνσταντινούπολης ὡς τῆς βάσους γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἐνότητα καλλιεργοῦν τὴν ἐλπίδα γιὰ μία μελλοντικὴ οἰκουμενικὴ συνάντηση ποὺ θὰ ἀποδέχεται τὴν ἐνότητα τῶν ἐκκλησιῶν μέσα στὴν πολυμορφία τους. Στὴν τελευταίᾳ μελέτη τοῦ τεύχους ὁ Markus Dröge ἀξιολογεῖ κριτικὰ τὶς ἔξελίξεις στὸν χῶρο τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου μετὰ τὴν B' Βατικάνειο («Das Zweite Vaticanum ökumenisch erinnern»). Εἰδικότερα γιὰ τὶς σχέσεις Ῥωμαιοκαθολικῶν καὶ Προτεσταντῶν ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι αὐτὲς μποροῦν νὰ παρουσιάσουν πρόοδο μόνο ἐὰν καὶ οἱ δύο πλευρές ἐστιάσουν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπιπλέον θὰ πρέπει στὸ πλαίσιο τοῦ μεταξύ τους διαλόγου νὰ καταλήξουν σὲ μία νέα ἐρμηνεία τῆς ἀποστολικότητας.

Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie (τόμος 56, τεῦχος 3/2014)

Στὴν πρώτη μελέτη τοῦ τρέχοντος τεύχους ἡ Christe Wilhelm ἔξετάζει τὴ στάση τοῦ Λούθηρου ἀπέναντι στὶς ἵδεις τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς θρη-

σκευτικῆς ἀνοχῆς («“Man lasse die Geister aufeinanderplatzen. Die Faust aber hältet still!” Glaubensfreiheit, Toleranz – und Intoleranz bei Martin Luther»). Ἡ συγγραφέας παρατηρεῖ ὅτι, ἐνῶ στὰ πρώτα κείμενά του ὁ Λούθηρος ἐπιχειρηματολογεῖ ὑπὲρ τοῦ εἰρηνικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν θροσκειῶν, ἀπὸ τὸ ἔτος 1525/26 καὶ ἔξῆς ὑποστηρίζει τὴν ἀπαγόρευσην ὁποιασδήποτε ἄλλης θροσκείας ἢ ὁμολογίας καὶ εἰσάγει τὴν ἀρχήν «μία ἐπικράτεια – μία ὁμολογία». Ἡ Wilhelm ἀποπειρᾶται νὰ ἔξηγήσει αὐτὴν τὴν μεταστροφὴν τοῦ Λούθηρου καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἀρχικὴ στάση τοῦ Γερμανοῦ μεταρρυθμιστῆς σχετικὰ μὲ τὴν θροσκευτικὴ ἀνεκτικότητα εἶναι πολὺ σημαντικὴ ἀπὸ τὴν ἀποφήνησην προτεσταντικῆς θεολογίας.

Ο Jochen Schmidt, στὴ συνέχεια («Sünde und Selbstverfehlung: Versuch einer Verhältnisbestimmung»), ἔξετάζει τὴν σχέσην μεταξὺ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς ἀποξένωσης. Σὲ αὐτὴν τὴν σχέσην ἡ ἀμαρτία κατανοεῖται εἴτε ὡς ἡ ἀποτυχία τοῦ ὄντος νὰ πραγματώσει τὴν ἐλευθερία του εἴτε ταυτίζεται μὲ τὴν ἴδια τὴν διαδικασία ἀποξένωσης. Στὴν ἐπόμενη μελέτην ὁ Knut Berner συζητᾷ τὸ θέμα τῆς ὁμορφιᾶς σὲ σχέση μὲ τὶς πραγματικότητες τῆς ἀποκάλυψης καὶ τῆς ἀπόκρυψης («Leerstelle Schönheit: Theologisch-philosophische Überlegungen im Anschluss an Kants Analytik des Schönen»).⁷ Εχοντας ὡς ἀφετηρία τὶς θέσεις τοῦ Kant στὸ ἔργο του *Analytik des Schönen* δορίζει τὴν ὁμορφιὰ ὡς ἔνα κενὸ τῆς ἐπιθυμίας γιὰ κάτι ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ καὶ ὡς ἔνα ἰδεῶδες ποὺ ὑπόσχεται τὴν ἀποκάλυψην πραγμάτων ποὺ εἶναι ἀποκεκρυμμένα. Άπο τὴν θεολογικὴν ὁπτικὴν ὡς ὁμορφιὰ ποὺ εἶναι κρυμμένη μέσα στὸν ἀνθρώπινο βεβαιώνεται ἀπὸ τὴν δικαίωση τοῦ Θεοῦ.

Ἡ σημασία τῆς φιλοσοφίας τῆς θροσκείας τοῦ Schelling κατὰ τὰ ἔτη 1802-1804 εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης ποὺ ἀκολουθεῖ («Schellings Identitätssystem und die Religion»). Ο συγγραφέας της, Patrick Leistner, στρέφεται στὸ ἔργο τοῦ Schelling *System of Identity* καὶ συνδέει τὶς ἴδεες τοῦ Γερμανοῦ φιλοσόφου περὶ θροσκείας μὲ ἐκεῖνες περὶ τῆς ταυτότητας ὅπως ἀναλύονται σὲ αὐτὸ τὸ ἔργο καθὼς καὶ σὲ ἐκεῖνο τῆς *Philosophie des Ideellen*. Ο Hartmut von Sass, στὴν ἐπόμενη μελέτη («Warum Gott nicht existiert: Eine theologische Besinnung»), συζητᾶ τὸ γνωστὸ πρόβλημα τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ. Υποστηρίζει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ὑφίσταται, καθὼς εἶναι ἔνα γεγονός. Γιὰ νὰ στηρίξει τὴν θέσην του ὁ συγγραφέας ἀντλεῖ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὴν φιλοσοφία τοῦ Fichte καὶ τοῦ Kant. Τὴν ἐνταξην τῶν ἀνατολικῶν θροσκειῶν στὸν διαθροσκειακὸ διάλογο –δό ὁποῖος μέχρι σήμερα ἐστίαζε στὸν διάλογο μεταξὺ τῶν ἀβρααμικῶν θροσκειῶν– προτείνει στὴν ἐπόμενη μελέτην ὁ Horst Georg Pöhlmann («Die altchinesische Religion: Laotse und Konfuzius: Darstellung und Beurteilung aus christlicher Sicht»). Ἡ τελευταία μελέτη εἶναι τοῦ Ulrich Schmiedel καὶ ἔξετάζει τὴν ἐρμηνευτικὴν τῆς θροσκευτικῆς καὶ τῆς μὴ θροσκευτικῆς ἐμπιστοσύνης, ὅπως αὐτὴν παρουσιάζεται στὸν «τριλογία της ἐμπιστοσύνης» τῶν Ingolf U. Dalferth καὶ Simon Peng-Keller («Vertrauen Verstanden? Zur Vertrauenstrilogie von Ingolf U. Dalferth und Simon Peng-Keller»). Ο συγγραφέας συζητᾶ τὶς τρεῖς μορφὲς τῆς πίστης καθὼς ἐπίσης τὰ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα σημεῖα τῆς τριλογίας. Καταλήγει ὅτι ἡ μὴ θροσκευτικὴ ἐμπιστοσύνη μπορεῖ νὰ με-

τατραπεῖ σὲ θροσκευτική, γιατί και οἱ δύο προϋποθέτουν τὴν ἀναγνώριση τῆς ἑτερότητας. Προτείνει ὅτι τὸ ἔρμπνευτικὸ σχῆμα τῶν Dalferth καὶ Peng-Keller μπορεῖ νὰ ἀξιοποιηθεῖ στὸν διαθροσκειακὸ διάλογο.

Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie (τόμος 56, τεῦχος 4/2014)

Τὸ δύσκολο ζήτημα τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Michael Welker («Gottes Gerechtigkeit»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ὄποια συζήτηση γιὰ τὸν φυσικὸ νόμο θὰ πρέπει νὰ ἐστιάζει στὸν πανταχοῦ παροῦσα δυναμικὴ τῆς ἐλεύθερος καὶ δημιουργικῆς ἀπόσυρσης γιὰ χάρο τῶν ἄλλων, μία δυναμική, ἡ ὄποια βρίσκει τὴν ἕκφρασή της στὸν ἀγάπην καὶ στὸ ἔλεος ποὺ ἐκδηλώνεται καὶ στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις. Αὐτὲς παραπέμπουν στὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν πιστότητα τοῦ Θεοῦ. Στὴ συνέχεια, ὁ Dominikus Kraschl συζητᾶ τὴν θεολογικὴν καὶ φιλοσοφικὴν σημασία τῶν «μὴ ἀντικειμενικῶν ἐμπειριῶν», γιὰ τὶς ὄποιες κάνει λόγο ὁ Franz von Kutschera («Franz von Kutschera über ungenständliche Erfahrungen und ihre (religions-)philosophische Bedeutung»). Πρόκειται γιὰ ἐμπειρίες, οἵ ὄποιες δὲν μποροῦν νὰ περιγραφοῦν ὡς τὴν ἐμπειρία ποὺ ἔχει ἔνα ὑποκείμενο τοῦ ἀντικειμένου. Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι τέτοιες ἐμπειρίες ἔχουν τὴν σημασία τους γιὰ τὴν θροσκευτικὴν σημειολογία καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐπιστημολογία τῶν θροσκευτικῶν πεποιθήσεων.

Ἄκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Jan-Olav Henriksen σχετικὰ μὲ τὸν τρόπον μὲ τὸν διάλογον μπορεῖ νὰ συμβάλει στὴν ἀνάπτυξη τῶν θροσκευτικῶν παραδόσεων («Struggling with change: The predicament of evolution and change for religious traditions»). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἀλλαγὴ εἶναι συστατικὸ στοιχεῖο τῶν θροσκειῶν καὶ βρίσκεται σὲ διαλεκτικὴ σχέση μὲ τὴν τάξη καὶ τὴν σταθερότητα. Ἐπομένως, οἵ θροσκεῖται πρέπει νὰ κινοῦνται μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο πόλων. Στὴν ἐπόμενη μελέτη ἡ Minna Hietamäki ἀνατρέχει στὴ συζήτηση γιὰ τὴν ἀναγνώριση στοὺς τομεῖς τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἔξετάζει κατὰ πόσο εἶναι δυνατὴ ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξη αὐτῆς τῆς ἰδέας στὸν χῶρο τῆς θεολογίας καὶ κυρίως τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου («Recognition and Ecumenical Recognition – Distinguishing the Idea of Recognition in Modern Ecumenism»). Ὁ συγγραφέας θέτει διάφορα ἔρωτήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση καὶ κυρίως ἀναζητᾶ τὸ πῶς ἡ ἀναγνώριση προσώπων καὶ θεσμῶν μπορεῖ νὰ συνδεθεῖ μὲ τὴν ἀναγνώριση πεποιθήσεων καὶ ἀρχῶν.

὾ Κnut Alfsvåg, στὴ συνέχεια («The commandment of love in Kierkegaard and Caputo»), θέτει τὸ ἔρωτημα ποιά μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ σχέση μεταξὺ τοῦ ἐναγγελίου τῆς ἄνευ ὅρων χάριτος καὶ τῆς ἐντολῆς γιὰ τὴν ἄνευ ὅρων ἀγάπην. Ὁ συγγραφέας διερευνᾷ τὸ ἔρωτημα μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ἔργου τῶν Kierkegaard καὶ Caputo. Καὶ οἱ δύο δέχονται ὅτι δὲν ὑπάρχει κάποια ἀντίφαση μεταξὺ χάριτος καὶ ἀγάπης γιατὶ καὶ οἱ δύο συνδέονται μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ συγγραφέας καταλήγει ὅτι ἡ ἄνευ ὅρων ἀγάπη συνδέεται ἁμεσα μὲ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου

τοῦ Θεοῦ. Τὸ τελευταῖο κείμενο τοῦ τρέχοντος τεύχους εἶναι ἡ βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου τοῦ Ansgar Beckermann γὰρ τὴν πίστη ἀπὸ τὸν Simon Schüz («Rezension von Ansgar Beckermann: *Glaube*»).

Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη,
Ἐπίκουρης καθηγήτρια, Θεολογικὴ Σχολὴ ΑΠΘ

Σύναξη (‘Οκτώβριος-Δεκέμβριος, τεῦχος 132, 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «Μορφὲς θροσκευτικῆς καὶ κοσμικῆς πνευματικότητας», ὁ Στ. Βιρβιδάκης διερευνᾷ τὴν ἔννοια τῆς πνευματικότητας, ὅπως αὐτὴ χρησιμοποιεῖται στὶς σύγχρονες φιλοσοφικὲς συζητήσεις, μὲ σκοπὸν νὰ ἐπιχειρήσει μία ἀποσαφήνιση τοῦ περιεχομένου καὶ τὴν ἀποτίμηση τῶν ὑποδηλώσεών της, ἐπιχειρώντας νὰ ἀπαντήσει στὸ ἐρώτημα γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς κοσμικῆς φιλοσοφίας στὴ θέση τῆς θροσκείας. ‘Ο Σωτ. Δεσπότης στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Μία “προφητική” ἀνάγνωση τῆς πίστης μας σήμερα» ἀναφηλαφεῖ μὲ ἀδρές γραμμὲς τὸ “γενεαλογικὸ δέντρο” τῆς πίστης στὴν Ἀγία Γραφή, διερευνῶντας τὸν τρόπο κατανόσης της, μὲ ἴδιαίτερη ἀναφορὰ στὴ σημασία τῆς προφητικῆς παραδόσεως. ‘Ο π. Β. Λαμπρόπουλος στὸ κείμενό του «“Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη...” Τί νόημα ἔχει μία θεολογία ποὺ δὲν εἶναι πράξη;», διερευνᾶ τὴ διαχρονικὰ σύνθετη καὶ δύσκολη σχέση μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξης στὸν ὄριζοντα τοῦ θεολογικοῦ λόγου, ποὺ συχνὰ ἀπομονώνεται ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἑκκλησίας, μεταβαλλόμενος σὲ ἔνα στεῖρο διανοητικὸ κατασκεύασμα. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Πίστις, ἐλπίζομένων ὑπόστασις ἢ φανταξόμενων; Τὸ ξήτημα τῆς ψυχοπαθολογίας» ὁ ἀρχ. Ἀθανάσιος Παραβάντσος ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀλληλεπίδραση ψυχοπαθολογίας καὶ πίστεως μὲ βάση συγκεκριμένη κλινικὴ περιπτωση, δίνοντας στὴν ἔννοια τῆς τελευταίας ἔνα διευρυμένο περιεχόμενο, μὲ τὴν ἐπιδίωξην νὰ συμπεριλάβει τὸν πνευματικὸ ἀγῶνα γιὰ τὴν ὑπερονίκηση τῶν παθῶν καὶ τὴν τίρηση τῶν ἐντολῶν.

‘Ο Παν. Υφαντῆς στὸ ἄρθρο του «Your own, personal Jesus... Ἡ πνευματικὴ πατρότητα στὰ χρόνια τῆς πληροφορίας» ἐπιχειρεῖ νὰ ἵχνογραφήσει καὶ νὰ σταθμίσει κριτικὰ τὶς κυριότερες ἐπιπτώσεις τοῦ φαινομένου τοῦ πολιτισμοῦ τῆς πληροφορίας καὶ τοῦ ἀτομικιστικοῦ κοσμοειδώλου ποὺ τὸν γέννησε στὴν παρουσία καὶ βίωση τῆς πνευματικῆς πατρότητας ἐντὸς καὶ μέσω τοῦ Κυβερνοχώρου. Στὸ ἀκόλουθο ἄρθρο «Λόγος καὶ πίστη στὸ διαδίκτυο. Ἔνα σημείωμα Κοινωνιολογίας τοῦ Χριστιανισμοῦ» ὁ Χρ. Τσιρώνης μέσα ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ τῆς κοινωνιολογίας τῆς θροσκείας καὶ μὲ τὴν ἀδιαμφισβήτητη γοητεία καὶ συγκαιρινὴ κυριαρχία τῆς ἡλεκτρονικῆς τεχνολογίας ἀποπειρᾶται νὰ συζητήσῃ ἐρωτήματα ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ κατὰ πόσον ὁ θροσκευτικὸς λόγος καὶ ἡ πίστη μποροῦν νὰ ἐκφραστοῦν στὸ διαδίκτυο καὶ μάλιστα ἐὰν ἐκφράζουν, ὅταν γίνονται ἀντικείμενο ποικίλους ἐκμετάλλευσης, ἔνα αὐθεντικὸ θροσκευτικὸ βίωμα ἢ μία ἀτομικιστικὴ προαίρεση. ‘Ο Γ. Μαντζαρίδης στὸ ἄρθρο του «Αὐτονομία καὶ ἑτερονομία στὴν ἡθική», ἀφοῦ ἐπισκοπήσει τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς πολυάριθμης ἐτερό-

νομης και της ποικιλόμορφης αυτόνομης ήθικης, άντιπαραβάλλει τη χριστιανική πρόταση της ήθικης, ή όποια ύπερβάλλει και γεφυρώνει την άντιθετική αυτή διάκριση, προβάλλοντας την ήθική της έτερονομης ή χαρισματικής αυτονομίας. Ο Μ. Γκουτζιόδης στή μελέτη του «Η χρήση του ιωβιλαίου ἔτους στὸ Λκ 4: 18-19. Μία διασάφηση της σωτηριολογίας τοῦ Λουκᾶ» ἐπιχειρεῖ νὰ συμβάλλει στή διασάφηση τοῦ σχετικοῦ χωρίου, τὸ όποιο ἔχει ὀδηγήσει σὲ ποικίλες ἑρμηνευτικές προσεγγίσεις στή σύγχρονη ἔρευνα. Ἀκολουθεῖ στή συνέχεια ἔνα πολὺ ἐνδιαφέρον κείμενο τοῦ Νικόλαου Μπερντιάγιεφ σὲ μετάφραση και ἐπιμέλεια Δ. Μπαλτά μὲ τίτλο «Χριστιανισμὸς και ἀντισημιτισμός», ἔνα πάντοτε ἐπίκαιο ζήτημα. Στὸ ἄρθρο αὐτὸν ὁ Ρῶσος στοχαστής παρουσιάζει τὴ ρωσικὴ προσέγγιση τοῦ ζητήματος τῶν Ἐβραίων, μία στάση ποὺ ὑπῆρξε ἰδιαίτερα ἀρνητικὴ τόσο κατὰ τὴν περίοδο τῶν Τσάρων ὅσο και τῶν Μποσελβίκων. Τὸ τεῦχος δλοκληρώνεται μὲ τὸ σύντομο κείμενο τοῦ Γ. Πλουμίδη μὲ τίτλο «Ἡ διαχείριση τοῦ ἐλεύθερου χρόνου» και τὴν καθιερωμένη στήλη γιὰ τὸ βιβλίο.

Scottish Journal of Theology (τόμος 67, τεῦχος 4, Νοέμβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Duham House and the Chaples Royal: their liturgical impact on the Church of Scotland» ὁ Bryan Spinks ἔξετάζει τὶς σχετικὲς ἀλληλεπιδράσεις στὴν λειτουργικὴ πρακτικὴ ἀνάμεσα στὶς Ἐκκλησίες τῆς Ἀγγλίας και τῆς Σκωτίας. Στὴ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «A particular Reformed piety: John Knox and the posture of communion» ὁ Iain Torrance μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐπέτειο γέννησης τοῦ John Knox ἀποπειρᾶται νὰ δξιολογήσει τὴ συμβολὴ του στὴν ἴστορία τῶν μεταρρυθμισμένων χριστιανῶν. Η Jennifer Herdt στὴ μελέτη της μὲ τίτλο «Calvin's legacy for contemporary Reformed natural law» ἔξετάζει τὸν τρόπο ποὺ ἀντιλαμβάνεται ὁ Καλβῖνος τὴν ἔννοια τοῦ φυσικοῦ δικαίου (λ.χ. τὴ διάκρισή του μεταξὺ τῆς συνείδησης ὡς φανέρωσης τοῦ καθήκοντος και τῶν ἐνστίκτων) και τὴ σημασία της γιὰ τὴ σύγχρονη παράδοση τῶν μεταρρυθμισμένων. Ο Li Qu στὴ μελέτη του «Newton, Einstein and Barth on time and eternity» ἔξετάζει τὶς ἐπιμέρους θεωρήσεις γιὰ τὸν χρόνο και τὴν αἰώνιότητα (π.χ. τὸν μεταφυσικὴ τοῦ ἀπόλυτου χρόνου τοῦ Newton, τὴ θεωρία τῆς σχετικότητας τοῦ Αϊνστάιν, τὴ δυναμικὴ θεώρηση τοῦ χρόνου κ.λπ.), ἀναζητώντας ἐπιμέρους σημεῖα σύγκλισης ἢ ἀπόκλισης. Η Katherine Sonderegger στὸ κείμενό της «Barth and divine perfections» μὲ ἀφορμὴ τὴ θέση τοῦ C. Gunton ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ διαθέτουν μία μονοσήμαντη γνώση τοῦ Θεοῦ, ἀποπειρᾶται νὰ διερευνήσει ἐὰν μία τέτοια θεώρηση μπορεῖ νὰ στηριχτεῖ ὅπως ὑποστηρίζεται ἢ ὅχι στὴ θεολογία τοῦ K. Barth, ἰδιαίτερα δὲ στὴν ἐκ μέρους τοῦ τελευταίου ἀπόρριψη τῆς “ἕλληνικῆς μεταφυσικῆς”. Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Apokatastasis and apostolicity: a response to Oliver Crisp on the question of Barth's universalism» ὁ David W. Congdon ἀποπειρᾶται νὰ ἀπαντήσει στὴν κριτικὴ τοῦ Oliver Crisp σύμφωνα μὲ τὴν ὥστη οὐσιαστική της θεολογίας τοῦ Barth φανερώνεται ἀσυνεπής σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο θεώρησης τοῦ ζητήματος τῆς παγκόσμιας σωτηρίας.

The Journal of Theological Studies (τόμος 65, τεῦχος 2, Όκτωβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «King's college London, Samuel Davidson, and the scope of Biblical Studies» ὁ P. Joyce μὲ ἀναφορὰ στὴν ἴστορία καὶ τὸν ρόλο τοῦ King's College τοῦ Λονδίνου διερευνᾶ τὸ ἐρώτημα γιὰ τὸν σκοπὸ τῶν βιβλικῶν σπουδῶν παρουσιάζοντας μία ἐμπεριστατωμένη ὑποστήριξη τῆς ἴστορικῆς ἔρευνας τῆς Βίβλου. Ὁ Hyeon W. Shin στὸ ἄρθρο του «Coherence and Textual Criticism in Mark 4:24» ἔξετάζει κατὰ πόσο ἡ φράση “καὶ προστεθήσεται ὑμῖν” συμπλέει μὲ τὴν κειμενικὴν καὶ νοηματικὴν συνάφεια τοῦ σχετικοῦ χωρίου ἀπὸ τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιο. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκόλουθει μὲ τίτλο «Luke's distinctive use of the temple: portraying the divine visitation», ὁ Gregory Lanier ἔξετάζει τὴν κεντρικὴν καὶ μᾶλλον μοναδικὴν (στοὺς Συνοπτικούς) θέσην ποὺ διαθέτει ὁ ναὸς τῶν Ιεροσολύμων στὴν σχετικὴ διήγησή του γιὰ τὴ δράση τοῦ Ἰησοῦ, περιγράφοντας ἀναλυτικὰ τὴν ἐκ μέρους του θεολογικὴν χρήσην. Ὁ Rich. Bauckham στὴν μελέτη του «Did Papias write History or Exegesis?» ἔξετάζει τὸ φιλολογικὸν εἶδος στὸ ὅποιο ἀνήκει τὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα τῆς πρώιμης χριστιανικῆς περιόδου Λογίων Κυριακῶν ἐξήγησις καὶ τὸ πῶς σχετίζεται πρὸς τὰ γραπτὰ εὐαγγέλια ποὺ εἶχε τότε στὴν διάθεσή του. Ὁ D. Downs στὴν μελέτη του «“Love covers a multitude of sins”: Redemptive almsgiving in I Peter 4:8 and its Early Christian Reception» ἔξετάζει τὶς ποικίλες ἐκκρεμότητες τοῦ σχετικοῦ πέτρειου χωρίου (δὲν σημειώνεται τὸ ὑποκείμενο καὶ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἀγάπης κ.λπ.) καὶ τὸ πῶς αὐτὸν ἐρμηνεύτηκε στὸ πλαίσιο τῆς πρώιμης πατερικῆς περιόδου στὸν προοπτικὸν τῆς ἔξιλεωτικῆς σπουδαιότητας τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς συγχώρησης τῶν ἀμαρτιῶν μὲ βάση τὴν πρακτικὴν τῆς ἐλεημοσύνης. Ὁ A. Guffey στὴν μελέτη ποὺ ἀκόλουθει μὲ τίτλο «Motivations for Encratite Practices in Early Christian Literature» θέτει ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὴν παραδεδομένην ἀντίληψην ὅτι τὰ κίνητρα τοῦ κινήματος τοῦ ἀκραίου ἐγκρατιτισμοῦ στὸν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν συνδέονται μὲ τὴν ἐπιδίωξην ἐπιστροφῆς στὸν πρωτολογικὸν καθαρότητα, καὶ μὲ βάση τὰ ἕδια τὰ σχετικὰ κείμενα ἐπισημαίνει ὡς σχετικὰ κίνητρα μεταξὺ ἄλλων τὶς ἐπιρροές ἀπὸ τὴν Ἑλληνιστικὴν φιλοσοφία, τὴν πυθαγόρειαν ἢ θιουκάνην κ.ἄ. Ὁ Peter Toth στὴν μελέτη του «New Questions on Old Answers: Towards a Critical Edition of the Answers to the Orthodox of Pseudo-Justin» ἔξετάζει τὰ νέα δεδομένα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν νέα κριτικὴν ἔκδοσην τοῦ γνωστοῦ ἔργου *Questiones et responsiones ad orthodoxos* ποὺ ἀνήκει στὸ φιλολογικὸν εἶδος τῶν ἐρωτο-ἀποκρίσεων καὶ ἀποδίδεται στὸν Ἰουστῖνο τὸν Φιλόσοφο καὶ Μάρτυρα. Στὸ ἀκόλουθο ἄρθρο μὲ τίτλο «Divine Analogy in Eighteenth-century Irish Philosophy», ὁ Thomas Curtin ἔξετάζει τὴν συμβολὴν τριῶν σημαντικῶν λογίων τῆς ἐποχῆς ποὺ ἐνεπλάκησαν στὴν συζήτηση γιὰ τὴ θεία ἀναλογία ὡς ὅδον θεογνωσίας (W. King, P. Browne, George Berkeley) στὴν Ιρλανδία τοῦ 18^{ου} αἰώνα.

International Journal of Systematic Theology (τόμος 16, τεῦχος 4, Όκτωβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «In Search of the Self's Grounding Power: Kierkegaard's *The Sickness unto Death* as Dogmatics for Unbe-

lievers» ὁ Knut Alfsvåg ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξει τὴν χρονιμότητα τοῦ σχετικοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου Δανοῦ φύλοσόφου γιὰ ὅσους δὲν ἀσπάζονται τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ τὶς ἀπορρέουσες ἀπὸ αὐτὴν ἀνθρωπολογικὲς θέσεις, χωρὶς νὰ τίθεται σὲ κίνδυνο ἢ ἀκεραιότητα τῆς ἴδιας τῆς πίστης. Ὁ David W. Congdon στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «Dialectical Theology as Theology of Mission: Investigating the Origins of Karl Barth's Break with Liberalism» μὲ βάση τὰ πρώιμα ἔργα τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ θεολόγου (1914-15) ἐπιχειρεῖ μία νέα ἑρμηνεία τῆς διαλεκτικῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν ὄπτικὴν τῆς θεολογίας τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τὴν χρονιμότητά της στὸ πλαίσιο αὐτό. Στὴν μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Christ Existing in Ordinary: Dietrich Bonhoeffer and Sanctification» ὁ M.J. Knight ξεκινώντας ἀπὸ τὴν καθημερινή, συνηθισμένη ζωὴ ὡς τὸ πεδίο τῆς δράσης τοῦ Θεοῦ, ἀποπειρᾶται νὰ ἀναδείξει δρισμένα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν πρώιμη σκέψη τοῦ σημαντικοῦ Γερμανοῦ θεολόγου καὶ μάρτυρα τοῦ ναζιστικοῦ καθεστῶτος, τὰ ὅποια εἶναι δυνατὸ νὰ συμβάλλουν στὴ διατύπωση μία θεολογίας τοῦ ἔξαγιασμοῦ. Ὁ Gavin Ortlund στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «Divine Simplicity in Historical Perspective: Resourcing a Contemporary Discussion» ἐπιχειρεῖ μία ἐπισκόπηση τῆς περὶ θείας ἀπλότητας σχετικῆς θεώρησης τῆς πατερικῆς καὶ μεσαιωνικῆς γραμματείας εἰδικὰ μάλιστα σὲ σχέση καὶ μὲ τὶς περὶ ἀγίας Τοιάδος σχετικὲς θεωρήσεις. Στὸ ἐπόμενο τελευταῖο ἀρθρό τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «On Christian Discernment and the Problem of the Theological» ὁ Martin Westerholm ἐπιχειρεῖ νὰ θέσει τὰ θεμέλια γιὰ μία θεολογία τῆς διάκρισης ποὺ ἐπιδιώκει νὰ ἀντιμετωπίσει σύγχρονες ἀνησυχίες σχετικὰ μὲ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ θεολογικοῦ. Τὸ τεῦχος διλοκληρώνεται μὲ σημαντικὸ ἀριθμὸ χρήσιμων βιβλιοπαρουσιάσεων.

Modern Theology (τόμος 30, τεῦχος 4, Ὁκτώβριος 2014)

Στὸ πρῶτο ἀρθρό τοῦ τεύχους μὲ τίτλο «Ordered to the Good: Final Causality and Analogical Predication in Thomas Aquinas» ὁ Corey L. Barnes ἐπιχειρεῖ νὰ ἔξετάσει τὰ θεία ὄντα μέσα ἀπὸ τὸ πρᾶσμα τῆς τελικῆς αἰτιότητας καὶ τῆς μεταβλητότητας τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τονίζοντας τὴν συμμετοχὴν στὸ ἀγαθὸ ὡς ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὴν κατανόηση τῶν μεταφυσικῶν θεμελίων τῆς ἀναλογικῆς κατηγόρησης τῶν θείων ὄνομάτων. Μὲ τὸ ἀρθρό του «The Perils of Embracing a “Historicized Christology”» ὁ Paul D. Molnar ἀσκεῖ μία κριτικὴ στοὺς θεολόγους ποὺ προβάλλουν τὴν ὑπεροχὴν μίας ἴστορικοποιημένης Χριστολογίας, ἢ ὅποια δίνει σχεδὸν ἀποκλειστικὴ ἔμφαση στὴν ἴστορία τοῦ Ἰησοῦ ὡς κεντρικοῦ παράγοντα ποὺ συγκροτεῖ τὴν ταυτότητά του, ὑποβαθμίζοντας τὴν σημασία τῆς θεότητάς του ὅπως τονίζεται στὴ χριστολογικὴ διδασκαλία τῆς Ἑκκλησίας. Στὴ συνέχεια ὁ James A. Andrews μὲ τὴν μελέτη του «“That the World May Know: A Christological Ecclesiology of Prayer» ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναδείξει πιναγκές τῆς βαθιᾶς ἀλληλεξάρτησης τῆς βιβλικῆς ἑρμηνείας ἀπὸ τὴν λειτουργία τῆς ἀρχαίας Ἑκκλησίας. Ἡ A. N. Williams στὸ ἀρθρό της μὲ τίτλο «The Doctrine of God in San Juan de la Cruz» ἐπιχειρεῖ μία ἐπανάγνωση τῆς θεολογίας τοῦ ἐπιφανοῦς δυτικοῦ θεολόγου

τοῦ 16^{ου} αἰῶνα ἀπὸ μία περισσότερο καταφατικὴ καὶ συστηματικὴ ὄπτικὴ σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν κυρίᾳ ὁράνη ἀντίληψη ποὺ τὸν θεωρεῖ ἐκφραστὴ μία ἀποφατικῆς θεολογίας. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ τὸ κείμενο τοῦ Trent Pomplun μὲ τίτλο «The Immaculate World: Predestination and Possibility in Contemporary Scotism», ὃπου λαμβάνοντας ὑπόψη ποικίλες σύγχρονες ἀρνητικὲς ἐρμηνεῖες τῆς ἀποψης τοῦ μεγάλου φραγκισκανοῦ θεολόγου Duns Scotus (14^{ος} αἰῶνας) σχετικὰ μὲ τὴν ἔξαρτηση τῆς ἐνανθρώπησης καὶ τοῦ δοξασμοῦ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίᾳ ἢ ὅχι τοῦ Ἀδάμ, δ συγγραφέας ἀποπειρᾶται μία ἐπανεξέταση τῆς σχετικῆς θεώρησης. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ ἴδιαίτερα σημαντικὲς βιβλιοπαρουσιάσεις.

Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (Τόμος ΜΣΤ') Κοσμπεία Ἐλένης Παπακώστα-Χριστινάκη, Μάριου Π. Μπέγζου, Τιμπτικὸν ἀφιέρωμα εἰς Ξενοφῶντα Παπαχαραλάμπους, (+) Γεράσιμον Χρυσάφην, Ἐν Ἀθήναις 2011

Στὸ πρῶτο μελέτημα τῆς Ἐπετηρίδας δημοσιεύεται τὸ ἄρθρο τοῦ N. Ξεξάκη, στὸ ὅποιο ἀποτυπώνονται ἀδρομερῶς ἡ «Βιογραφία καὶ ἡ Ἐπιστημονικὴ Δραστηριότητα» τοῦ καθ. τῆς Δογματικῆς καὶ Χριστιανικῆς Ἡθικῆς τοῦ Τμήματος Θεολογίας Ξενοφῶντος Παπαχαραλάμπους. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ Θ. Ιωαννίδην γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ καὶ διδακτικὸ ἔργο τοῦ καθ. τοῦ Ἐρμηνευτικοῦ Τομέα τοῦ Τμήματος Θεολογίας Γεράσιμου Χρυσάφη. Κατόπιν δημοσιεύεται ἡ μελέτη τοῦ ὁμοτ. καθ. Μέγα Φαράντου μὲ τίτλο «Ἡ Θεολογία μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης», στὴν ὥποια προσδιορίζονται τὰ μεγέθη τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης ὡς πνευματικὰ διακριτὰ πεδία τῆς θεολογίας. Στὴ συνέχεια ὁ ὁμοτ. καθ. Παναγιώτης Μπούμης γνωμοδοτεῖ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰερῶν κανόνων καὶ εἰσηγεῖται τὴν λύσην γιὰ τὸ παλαιό «Πρόβλημα τῆς καθαιρέσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου καὶ τῶν τριῶν Μητροπολιτῶν». Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ ὁμοτ. Καθ. Μιχαὴλ Μακράκη «Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Ὁ Ἐλληνας ἐπίγονος τοῦ Ντοστογέφσκι, Μὲ ἀφορμὴ τὸν 100^η ἐπέτειο ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Παπαδιαμάντη καὶ τὸν 130^η ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ντοστογέφσκι». Ὁ καθ. Μακράκης παρουσιάζει τὶς ἐκκλεκτικὲς συγγένειες τῶν δύο λογοτεχνῶν στὸ πλαίσιο τῆς ἀγάπης τους γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴν ἴδιαίτερην πολιτισμική τους παράδοσην μὲ ἐπίκεντρο τὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός τῆς Ἀνάστασης καὶ τῆς λυτρωτικῆς χαρᾶς μέσω τοῦ πόνου ἀλλὰ καὶ τοῦ προβλήματος τοῦ κακοῦ καὶ τῆς θεοδικίας.

Στὸ ἐπόμενο μελέτημα «Χριστιανο-Βουδιστικά: Συγκλίσεις καὶ ἀποκλίσεις μεταξὺ τῆς Χριστιανικῆς καὶ Βουδιστικῆς Θρησκευτικότητος» ὁ ὁμοτ. καθ. Διονύσιος Δακούρας ἐπιχειρεῖ μία συγκριτικὴ θρησκειολογικὴ θεώρηση Χριστιανισμοῦ καὶ Βουδισμοῦ. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ ὁμοτ. καθ. Ἀλέξανδρου Σταυρούπουλου «Προκλήσεις γιὰ τὸν Ποιμαντικὸ στὸν 21^ο αἰῶνα», στὸ ὅποιο τίθεται τὸ ξήτημα τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας ὑπὸ τὶς δύσκολες συνθῆκες τῆς σημερινῆς πολυποίκιλης κρίσης. Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται τὸ ἄρθρο τοῦ καθ. K. Delikostantis μὲ θέμα «Orthodox Understanding of the

Attributes of the Church», τὸ ὅποῖο ἀντανακλᾶ ἐκκλησιολογικὰ ξητήματα ἀπὸ τὸν θεολογικὸ διάλογο Ὁρθοδόξων καὶ Λουθηρανῶν. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ M. Begzos «Anastassios Yannoulatos: The Enlightener of the Peoples», στὸ ὅποῖο κατατίθενται οἱ σκέψεις τοῦ συγγραφέα γιὰ τὴν 50ὴ ἐπέτειο συνεχοῦς ἐρευνητικῆς παρουσίας καὶ συμβολῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο, ὁ ὁμότ. καθ. N. Ξεξάκης ἀποπειρᾶται νὰ ὀριοθετήσει ὡς βασικὴ ἔννοια τῆς ὁρθόδοξης θεολογίας τὴν ἔννοια «Κοινωνία Προσώπων». Στὴν ἐπόμενη μελέτη «ἡ κυριαρχία τῆς ἀγορᾶς καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Θεολογίας» ὁ καθ. A. Νικολαΐδης ἵχνηλατεῖ τὴν εὐθύνην καὶ τὸν ρόλο τῆς Θεολογίας στὶς σύγχρονες κοινωνικούμικὲς συνθῆκες. Στὴ συνέχεια στὴν μελέτη «Οἱ εὐχαριστιακὲς μαρτυρίες τοῦ Ἀμβροσίου Μεδιολάνων (†397) ὁ καθ. Γ. Φίλιας παρουσιάζει καὶ ἀναλύει λειτουργιολογικὰ τὶς Μυσταγωγικὲς κατηχήσεις τοῦ ἀγίου Ἀμβροσίου σχετικὰ μὲ τὰ Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Χρίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐκτεταμένη μελέτη τοῦ ἀρχιμ. καὶ καθ. Γρηγορίου Παπαθωμᾶ «Τὸ ζῆτημα τοῦ ἐνοθεϊσμοῦ» ὡς συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ προβλήματος τῆς καταγωγῆς τῶν θροσκειῶν. Ὁ καθ. Σπ. Τσιτσύκος δημοσιεύει μελέτημα μὲ τίτλο «Φαινόμενα ἐπιστημολογικῆς σύγχυσης μεταξὺ “θύραθεν” καὶ θεολογικῆς “γνωσιακόπτης”» (Φιλοσοφικά καὶ Ψυχολογικά) καὶ μεταξὺ ἀκαδημαϊκῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς Θεολογίας». Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τῆς Ἰω. Στουφῆ-Πουλημένου «Στοιχεῖα τῆς τέχνης τοῦ Μανουὴλ Πανσέληνου στὸ εἰκονογραφικὸ ἔργο τοῦ Φ. Κόντογλου». Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται τὸ μελέτημα τοῦ Θ. Ἰωαννίδην «Βίβλος καὶ Ιεραποστολὴ, Οἱ μεταφραστικὲς δυσκολίες τῶν πολιτιστικῶν παραγόντων» μὲ ἐπίκεντρο τὴν λειτουργία τῆς γλώσσας σὲ σχέση μὲ τὴν ἐρμηνευτικὴν ἀποκωδικοποίηση τῶν βιβλικῶν κειμένων. Στὸ ἄρθρο τοῦ N. Ξιώνη «Ο θεολογικὸς λόγος: τὸ “κατ’ ἀλήθειαν ξῆν”» ὁ συγγραφές διερευνᾷ τὴν λειτουργία τοῦ διαλόγου ὡς τρόπου ἐπικοινωνίας τῆς Ἑκκλησίας στὸν σύγχρονο κόσμο. Ἀκολουθεῖ τὸ βιβλικὸ ἄρθρο τῆς A. Παλάντζα «Ο ὅμνος τοῦ Ζαχαρίου (Ἀκ 1, 68-75) καὶ ἡ οἰκουμενικότητα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ. Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται τὸ κοινὸ μελέτημα τῶν M. Μαριόρα καὶ Θ. Ρόζενμπεργκ «Διεθνὴς ἰατρική-διαθροσκειακὴ προσέγγιση: οἱ μουσουλμάνοι ἀσθενεῖς». Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τῆς A. Σαραντούλακου «Πρακτικὲς ἀσκήσεως θεραπευτικοῦ ἔργου σὲ ἀγιολογικὲς διηγήσεις μέχρι τὸν 8^ο αἰώνα». Η Ἐπετηρίδα ὀλοκληρώνεται μὲ τὰ Χρονικὰ τῶν Τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ καθ. Θ. Ἰωαννίδην.

Νικόλαος Ἀσπρούλης